

Möten med litteratur • Hagfors

Vi som jobbat med projektet och då speciellt aktiviteterna i Hagfors är; Fredrik Röös på Hagfors bibliotek, Hagfors kommunen demenssjuksköterska Karin Fischer och poeten Ismael Ataria. Fredrik och Karin är de som diskuterat de olika aktiviteterna och vad som skulle kunna passa. Fredrik har utefter det planerat och ordnat det praktiska vid de olika tillfällena och Karin har stått för att bjuda in de som hör till målgruppen. Ismael Ataria har planerat hur arbetet med dikten skulle se ut och tillsammans med Karin fått diskutera om demens och vad han ska tänka på. Vi har efter varje tillfälle tillsammans diskuterat kort vad som hänt och hur vi ser på det, vilket är en del av underlaget som finns nedanför under rubrikerna för aktiviteterna. Sen har Karin och Ismael skrivit hur de tycker att projektet varit, samt en intervju med en anhörig. Som avslutning i den här rapporten har bibliotekschef Birgitta Sparre skrivit en kort kommentar.

I början av projektet spenderade vi ett APT-möte till att diskutera demens och vad vi kan göra i vår dagliga verksamhet för de ska känna sig välkomna. Vi har även under projektets gång pratat om detta när vi berättat om de aktiviteter vi planerat.

Projektet har även bidragit till att vi startat ett samarbete med aktivitetssamordnaren på enheten för "Hälsa, vård- och omsorg", som själv inspirerats mycket av Kultur 365 i Södertälje. Vi har pratat om aktiviteter som rör ny teknik, animering, boksamtal, boklådor och musik. Vi har också börjat skapa minneslådor som är tänkta att användas av privatpersoner och i äldreomsorgen.

Filmcafé:

Vi hade ordnat tre olika tillfällen där tanken var att visa filmer som handlar om Hagfors. Tyvärr har det inte varit så lyckat och främsta orsaken som vi fått höra från tilltänkta deltagare är att det har varit för sent och de inte velat vara ute när det är så mörkt. En av damerna har även ringt och bett om ursäkt att de inte kunde komma då hon tyckte det var så sent.

Inför första tillfället så hade vi annonserat i veckobladet som ges ut i Hagfors och Munkfors kommun, detta då Karin har efterfrågat det för att hon vill hålla det öppet och välkommande. På första filmcaféet så kom det ett gift par. Hustrun hade funderat på om maken är demenssjuk och tyckte det var ett bra tillfälle att få öppna upp och prata om det (mer om detta i Karins berättelse).

Själva idén med båda caféerna är att få folk att minnas och öppna upp sig, skapa en trevlig stund och få möta folk som en kan känna sig bekväm att prata om vad som helst med, vilket har lyckats. Även om det inte har kommit särskilt många människor, som vid våra poesicaféer, så har det varit lyckat för de som har kommit. De har fått njuta till film om gamla Hagfors där Monica Zetterlund talar och så har

det även visats andra filmer. Vi kommer även att fortsätta erbjuda liknande tillfällen för målgruppen då det har varit efterfrågat, fast istället i en annan lokal och på en annan tid!

Vad som har varit lyckat med annonseringen och med tillfällena är att de som deltagit har tyckt det varit kul det ordnats något för "just dem".

Poesicafé:

Tanken är att få till möten som kan leda till att det skapas poesi, syftet är att få deltagarna att öppna upp sig.

Till första poesicaféet kom det två anhöriga och fyra personer med demens. Överraskande var att alla var så öppna med att de hade en demenssjukdom och hur de verkligen diskuterade detta. Flera av de som kom hade aldrig varit på biblioteket tidigare. Två av damerna, systrar, kom 45 minuter tidigare och frågade i disken om det var här det var "poesi för dementa", när de fick berättat för sig att de var på nedre plan undrade de hur de skulle komma ner. Vi berättade att vi har en hiss man kan åka ner med och de vandrade runt i biblioteket innan det började och de kunde åka ner. Damerna funderade då högt om de skulle komma ihåg att de skulle ta hissen ner senare.

Tanken med poesicaféerna var att få de att uttrycka vad de kände i en dikt. Detta hade vi däremot inte berättat på förhand. Gästerna kom för att lyssna på Ismael Ataria när han läser dikter och en av gästerna undrade redan under första träffen om de själva inte kunde få skriva dikter. Vilket jag, Karin och Anders tyckte visade att vi var på rätt spår!

Efter andra poesicaféet märkte vi att gästerna tycker det är skönt att kunna sitta i en grupp med andra som har samma problem och kunna prata öppet om det. De kände en samhörighet.

Att vara på ett bibliotek verkade även vara ett bra sätt för gruppen. En plats där alla människor är välkomna och en öppen plats, kanske kände de sig mer "normala".

Karin Fischer, demenssjuksköterskans berättelse:

Filmcafé

En idé som vi har all anledning att utveckla vidare! Visst gick det lite trögt med deltagarantal men de som ändå medverkat har uppskattat att se film och pratat om densamma. Vi har förstått att dagtid är att föredra, åtminstone den här tiden på året. Vid en av filmkvällarna kom en man som nu kommer att genomgå demensutredning, vilket jag tycker visar att det är nyttigt att som demenssjuksköterska försöka finnas i olika forum.

Poesicafé

Spännande! Förstås en otrolig fördel att ha en egen poet i kommunen som dessutom går in i projektet med nyfikenhet, ödmjukhet och respekt! Vi har använt diktläsningen som ingång i samtalen som sedan har inbegripit alla i gruppen och gruppen har visat varandra stort tålamod då någon behövt mer tid för att kunna uttrycka sig. Gruppen uttryckte förvånansvärt tidigt att de just kände en grupptillhörighet och var också öppna i samtalen med att de har en demenssjukdom. Jag har upplevt att det varit viktiga samtal, vid ett av tillfällena samtalade vi mycket om döden, utan omsvep och krusiduller, döden helt enkelt. När tillfället led mot sitt slut kunde vi bara konstatera att det blivit mycket prat om döden och det var inte mer med det!

Jag har också uppfattat att deltagarna uppskattat både diktläsningen och de goda samtalen som hela gruppen skapat.

Det faktum att vi fått till café tillfällena, att personer med en tidig demenssjukdom kommer till biblioteket av sig själva eller med hjälp av en anhörig blir jag mycket glad över, som jag ser det har vi kommit en liten bit på vägen!

En anhörigs berättelse

En anhörig vars make även deltar i främst poesicaféerna då de tyckt filmcaféerna har varit för sent och det är för mörkt. Hon tycker träffarna och upplägget har varit jättebra, det har varit kul när det varit blandat med de som har en demenssjukdom och anhöriga och säger själv hon tycker att den som är sjuk har fått frihet att prata om det de vill då de vet de i gruppen förstår dem. Samtidigt ger hon Ismael Ataria stor eloge för han varit duktig och framförallt tålmodig, Ismael har även av flera deltagare kallats för "chefen".

Hennes make tycker hon har haft det bra här då han har pratat mycket och har betytt mycket för honom då han är högutbildad akademiker men har nu börjat förlora språket. Han har även tidigare haft ett behov och vilja av att få berätta hur det känns att vara demenssjuk.

Hon påpekar att det är skönt att få delta utan att det ställs några krav på dem, vill man inte prata så måste man inte det, det räcker att vara med. Hon vill även att det ska fortsätta med att få mötas och få prata!

Ismael Ataria, poetens berättelse

Jag uppskattade verkligen att få vara en del av det lilla projekt vi genomförde på Hagfors bibliotek. Under 7 tillfällen träffades vi och pratade, skrattade, drack kaffe och arbetade med en gemensam dikt. Jag läste några utvalda dikter under varje tillfälle. Tänkte ofta på att hitta dikter som passade in till det ämne vi för stunden pratade om. Det var skönt att vi vara två personer som tillsammans arbetade med gruppen. Jag som konstnärlig ledare upplevde att det var skönt att någon som professionellt arbetar med personer med demenssjukdom och deras anhöriga fanns med. Det gjorde att jag kunde helt fokusera på att lägga tyngdpunkten på diktläsandet och att skriva.

Vi jobbade fram en dikt tillsammans med deltagarna. Eftersom många kanske har lite språkliga svårigheter så var idén att till varje tillfälle arbeta med en diktrad genom samtal, alltså deltagarna pratade och jag skrev ner. Vi arbetade med tre rader.

1. Jag tycker inte om
2. Jag tycker om
3. Jag behöver

Tanken vara att alla runt bordet skulle säga en rad var tex, jag tycker inte om när jag känner mig missuppfattad, jag tycker om att träffa mitt barnbarn. Sen efteråt skulle alla rader fogas samman till en lång dikt som jag avslutningsvis kom att läsa upp i gruppen. Vissa rader tog två tillfällen att sammanställa, detta på grund av att vi ofta hamnade i diskussioner vid de olika personernas diktrader. Vilket var själva syftet med textskrivandet, att lättare kunna komma in på frågor om livet som inte bara rör sjukdomen utan även andra brännande punkter om att vara människa, glada som jobbiga. Överlag

tycker jag att det här arbetet fungerade väldigt fint! Det blev ett odramatiskt och lekfullt sätt att närma sig stora, jobbiga frågor. För mig är det även viktigt att visa att poesi och litteratur på många sätt kan bidra till ett rikare liv, att det kan skänka tröst och insikt. Här följer nu dikten och tänk på att det enda jag "redigerat" är ordning på när diktraderna "pratades ner".

Jag har inte lagt till något eller tagit bort. Alla diktrader kom fram genom våra samtal i gruppen och från deltagarna själva:

En dikt

Jag tycker inte om att vara ensam för länge
men jag tycker om dagar när solen skiner
Jag tycker inte om när det inte blir som jag planerat
men jag tycker om årstidernas växling på Nordsjön
Jag tycker om att se mina barn
och jag behöver att få vara mig själv

Jag tycker om när dagarna blir längre och vårvärmen kommer,
jag tycker om att leva tillsammans med en kvinna,
att vandra tillsammans i skogen och jag behöver andrum

Jag tycker inte om att det är stupmörkt när jag går hem
och tycker inte om när folk sätter sig över andra för sin egen vinnings skull
men jag tycker om att höra när folk pratar
Jag tycker inte om politiker som inte haft ett riktigt jobb,
det jag tycker om finns inte
men jag behöver allt som finns

Jag tycker inte om våld och kärleklösa handlingar
men jag tycker om min hund
Jag tycker inte om att jag blev sjuk
men jag tycker om att bli och vara mormor

Vad jag behöver?
Ja, det är mycket det!
Jag behöver lugn och ro,
en vän som besöker
och jag behöver

mer tid

(Det finns ett filmklipp på Hagfors biblioteks Facebooksida där Ismael Ataria läser upp dikten,
<https://goo.gl/LWlYHv>)

Avslutande kommentar från Birgitta Sparre, enhetschef för bibliotek, barn- och ungdomskultur

Det är otroligt roligt att vi som bibliotek har fått möjlighet att vara med i det här projektet. När Fredrik första gången berättade om projektet tyckte jag att det var spännande och en möjlighet för oss att nå även dessa människor. Det har varit otroligt roligt att se deltagarna komma och med hjälp av personalen leta sig ner på nedre plan, att se deras förväntan och även höra om det positiva att få träffa andra i samma situationer som de själva. Min ambition är att vi på något sätt skall fortsätta med verksamheten, biblioteket har blivit en mötesplats och det är precis det som vårt bibliotek skall vara.

Fredrik Röös

Kontaktperson: Fredrik Röös

Tel. 0563-187 86

e-post: fredrik.roos@hagfors.se